

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH:

1. KAMIENNE DETALE ELEWACJI

Piaskowiec lokalny, złoża różne. W rejonie Lubawki liczne pokłady piaskowca o lepszemu ilastym wrażliwym na działanie wody. Prawdopodobnie różny okres wbudowania elementów, z okresu budowy, rozbudowy, remontów.

Stan zachowania piaskowca zróżnicowany, w większości zły.

Prace wykonywać pod nadzorem konserwatora dzieł sztuki.

1.1. Detale malowane.

1. Usunąć nawarstwienia tynków i powłok malarskich w celu uczynienia oryginalnej formy obiektu oraz udrożnienia przepływu pary wodnej i wody – mechaniczne ostrożne odkucie ręczne dłutem, podważanie skalpelem nie uszkadzając oryginalnej faktury powierzchni nadanej podczas obróbki kamieniarskiej. Dopuszcza się pozostawienie nie w pełni doczyszczonych powierzchni piaskowca z malarskich powłok oryginalnych. Zaleca się pozostawienie świadków oryginalnych wymalowań.
2. Wykonać uzupełniające badania konserwatorskie kolorystyki elementów.
3. Wzmocnić osłabione fragmenty kamienia preparatem na bazie krzemianu etylu (np. KSE 100, KSE 300 firmy Remmers).
4. Usunąć wtórne uzupełnienia i spoinowanie wykonane zwłaszcza ze zwartych zapraw o spoiwie cementowym.
5. W miejscach głębokich ubytków pozbawionych warstwy powierzchniowej usunąć zdegradowane fragmenty kamienia (punktowo, po akceptacji proponowanych miejsc przez nadzór konserwatorski).
6. Umyć powierzchnię ograniczoną ilością wody (odpylenie, usunięcie części szkodliwych nawarstwień powierzchniowych).
7. Dezynfekcja powierzchni preparatem do zwalczania mikroflory (grzyby, glony) stosownymi preparatami – dobór środków po odsłonięciu powierzchni. Stosowane środki powinny posiadać odpowiednie atesty, nie przebarwiać ani wzbogacać piaskowca o niekorzystne dla dalszego stanu zachowania substancje.
8. Usunąć tynki cementowe elewacji z najbliższego otoczenia kamienia. Uszczelnienie powierzchni sąsiadującego muru powoduje zmianę kierunku migracji wody przez bardziej porowaty kamień. Przyczynia się to do uintensywnienia degradacji piaskowca.
9. W miarę możliwości odizolować bloki piaskowca od źródeł zawilgocenia – wody gruntowe, woda rozbryzgowa przez izolację muru lub izolację od muru budynku. Dotyczy w szczególności strefy cokołowej oraz okien parteru ratusza.
10. Wytypowane elementy odsolić metodą migracji soli do rozszerzonego środowiska (np. okłady z ligniny) pod warunkiem odizolowania ich od źródeł zawilgacania.
11. Uzupełnić większe ubytki metodą flekowania kamieniem naturalnym możliwie identycznym do uzupełnianych elementów.
12. Uzupełnić ubytki oraz wypełnić spoiny zaprawą wapienną. Możliwa modyfikacja zaprawy oczyszczonym spoiwem cementowym lub trasem. Odtworzyć uziarnienie, porowatość oraz fakturę oryginału dostosowując końcowe właściwości uzupełnień do uzupełnianego fragmentu. Proponuje się stosowanie gotowych zapraw mineralnych przygotowanych do uzupełnień ubytków w porowatych kamieniach naturalnych (np. Remmers, Keim)
13. Powierzchnię po wzmocnieniu i uzupełnieniu ubytków izolować przed wnikaniami spoiwa farb elewacyjnych odpowiednim preparatem, mleczkiem lub drobnoziarnistą, upłynnioną zaprawą wapienną. Dobór środka dostosować do charakteru powłoki malarskiej.
14. Powierzchnię malować farbą w uzgodnionym w projekcie technice i kolorze. Dla całości zaleca się stosowanie farb krzemianowych.

1.2. Detale eksponowane jako kamień naturalny; kartusz herbowy polichromowany.

Zaleca się przekazanie kartusza do konserwacji przez dyplomowanego konserwatora.

1. Usunąć luźne nawarstwienia zabrudzeń oraz czytelne wtórne, wykruszające się lub niewłaściwie założone uzupełnienia ubytków piaskowca oraz fragmenty spoin.
2. Przeprowadzić badania uzupełniające pierwotnej kolorystyki detali oraz tarczy herbowej z klucza nadproża obramienia wejścia głównego, usunąć ostrożnie nawarstwienia wtórne
3. Wzmocnić osłabione fragmenty kamienia preparatem na bazie krzemianu etylu (np. KSE 100, KSE 300 firmy Remmers).
4. Podkleić, wzmocnić złuszczone się warstwy polichromii 5% roztworem Paraloidu B72,
5. Powierzchnię oczyścić z zabrudzeń powierzchniowych wodą lub parą wodną pod niewielkim ciśnieniem z zastosowaniem środków chemicznych (np. Fassadenreiniger-Paste Remmers)

6. Usunąć wtórne nawarstwienia powłok malarskich. Całkowite usunięcie farb, zwłaszcza oryginalnych nie jest wymagane, zaleca się pozostawienie polichromii oryginalnej.
7. Usunąć tynki cementowe elewacji z najbliższego otoczenia kamienia. Uszczelnienie powierzchni muru powoduje migrację wody przez bardziej porowaty kamień.
8. W miarę możliwości odizolować bloki piaskowca od źródeł zawilgocenia – przez izolację muru lub izolację kamienia od muru budynku.
9. Miejsca skażone biologicznie odkazić stosując odpowiednie, atestowane preparaty, np. Boramon, Lichenicyda itp.
10. Powierzchnie odsolić po działaniu chemicznym metodą migracji soli do rozszerzonego środowiska.
11. Stalowe klamry odczyścić z nawarstwień i izolować podkładem miniowym lub innym dostosowanym do zabezpieczania antykorozyjnego powierzchni stalowych, a następnie malować farbą nawierzchniową w kolorze piaskowca.
12. Ubytki uzupełnić zaprawą mineralną barwioną w masie właściwą do uzupełniania kamiennych obiektów zabytkowych (np. Remmers, Keim).
13. W zależności od wyników uzupełniających badań konserwatorskich odtworzyć kolorystykę detali kamiennych malując powierzchnię na odpowiednich podkładach izolujących lub w przypadku dalszej ekspozycji jako kamień naturalny punktowo słać przebarwienia powierzchni farbami laserunkowymi poprawiając odbiór estetyczny obiektu.
14. Powierzchnię piaskowca poddać hydrofobizacji pod warunkiem całkowitej izolacji bloków piaskowca od otaczającego muru – dotyczy przede wszystkim okładziny strefy cokołowej budynku.

2. SZTUKATORSKIE DETALE ELEWACJI

Wszystkie zachowane elementy sztukatorskiego pokrywa gruba, deformująca powłoka nawarstwień powierzchniowych. Miejscowe uzupełnienia profili gzymsów ciągnionych mają w większości niewłaściwą formę, niedostosowaną do kształtu pierwotnego uzupełnianych detali.

Odsłonięty w trakcie badań stratygraficznych fragment tynków boniowanych ma prostą formę właściwą dla boni listwowych.

Zaleca się stosowanie tynków mineralnych wapiennych, cementowo – wapiennych renomowanych producentów.

Zaproponowane materiały muszą być dostosowane do właściwości uzupełnianych, oryginalnych materiałów elewacji ratusza w Lubawce.

1. Usunięcie nawarstwień wtórnych z powierzchni elementów przez ręczne odkucie miejscowe dłutami, podważanie szpachelkami. Należy odsłonić formę oryginalnych profili szczególnie w przypadku uzupełniających profili przy naczółkach okiennych dekoracji okien piętra elewacji frontowej połączonych subtelnym gierowaniem z profilem gzymsu wieńczącego.
2. Wzmocnienie podłoża, gruntowanie (np. Remmers Silicatfestiger)
3. Usunięcie wtórnych odcinków profili w całości, lub w przypadku dobrej przyczepności zaprawy sztukatorskiej do muru usunięcie tylko warstwy powierzchniowej pozostawiając rdzeń do prowadzenia nowego szablonu.
4. Usunięcie wtórnych tynków w miejscach pierwotnie występujących tynków boniowanych w celu ujawnienia oryginalnej wielkości boni oraz przygotowania podłoża do ich rekonstrukcji.
5. Odtworzenie ubytków gzymsów oraz rekonstrukcja nieistniejących elementów obramień okiennych metodą ciągnięcia zaprawy mineralnej na bazie spoiwa wapiennego na elewacji, np. Remmers (Vorspritzmörtel WTA, Grobzugmörtel i Feinzugmörtel. Należy odtworzyć oryginalną, gładką fakturę powierzchni.
Nie dopuszcza się doklejania elementów odlewanych lub prefabrykowanych.
6. Malowanie powierzchni w uzgodnionej w projekcie kolorystyce.